

ZDENĚK SVĚRÁK

NOVÉ POVÍDKY

FRAGMENT

Zdeněk Svěrák
NOVÉ POVÍDKY

také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz

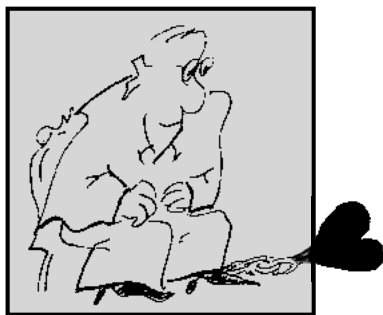
Zdeněk Svěrák
NOVÉ POVÍDKY – e-kniha

Copyright © Fragment, 2013

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

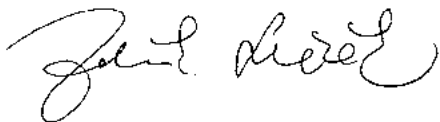
ZDENĚK SVĚRÁK

NOVÉ POVÍDKY

FRAGMENT

Ptám se sám sebe, co to vlastně
dělám, když píšu povídku.
Jako bych našel pecku
a dělal kolem ní třešeň.
Nebo švestku. Podle toho,
co seberu. Jádro každého příběhu
jsem našel na cestě. Byl to třeba zážitek,
s nímž se mi někdo svěřil,
nebo jen věta zaslechnutá
od vedlejšího stolu v restauraci.
Moje práce spočívá v tom,
že si představuju, co bylo
předtím a co potom, a hledám
v mateřtině slova, která dovedou vrátit
dávno snědenému ovoci dužinu a šťávu.
Kéž by vám to chutnalo.

A handwritten signature in black ink, written in a cursive style. The signature appears to read "Jan Křiváček".

Obsah

Betlémské světlo

/ 7 /

Sraz naší třídy

/ 16 /

Nákup

/ 26 /

O slušném taxikáři

/ 40 /

Ve vlaku

/ 50 /

Lázně Mokřady

/ 56 /

Dubnová povídka

/ 68 /

Ujetá láska

/ 84 /

Dvojí vidění

/ 96 /

Betlémské světlo

Kouknu ven a ono sněží. Nechám práce a s kladívkem v ruce a hřebíkem v puse jdu k oknu naší chráněné dílny. Přitisknu čelo na studené sklo a dívám se na to jako blázen, protože jsem za rok úplně zapomněl, jaká je to podívaná, ten první sníh. Všechno je samá špína, dvůr s kůlnama je od nás vydupaný, jak tam o přestávkách blbneme s míčem nebo čáru tam taky hrajeme, a do toho ten sníh. Ale jak ho tak pozoruju, vidím, že vlastně nepadá. Těm velkým slepeným vločkám se do toho marastu nechce. Protože vidí, co se stalo s těma, co dopadly: bylo po nich. A tak to padání všelijak zdržujou, krouží jako ty bílé baletky, co dělaly v televizi labutě, něco je zvedá zase nahoru, sláva, ještě neumřeme, a teprve když už nemůžou, padnou na zem a už nejsou.

To musím vyprávět tátovi. On řekne: Ty máš, člověče, dobrý postřehy. Kdo by to do tebe řek. Mám rád, když mě táta chválí. To jsem šťastný jako blecha.

Ale teď vidím, že na střeše kůlny už zůstávají vločky naživu. Tak budeme mít bílé Vánoce. Táta říká, že bílé Vánoce jsou ty pravé. Já už na Ježíška nevěřím. Věřil jsem do patnácti let, protože jsem retardovaný a my to máme všechno zpožděné. Ježíšek není, Petře, řekl mi táta loni. Ale Ježíš, to si pamatuj, ten je. Kdyby nebylo Ježíše, tak by naše utrpení bylo ještě větší. Táta říká, že nebýt Ježíše, on s mámou by

ten kříž neunesli. Tak jsem si zapamatoval, že Ježíšek není a Ježíš je. Mám tátu rád, ale zlobím ho. Hlavně tím, že moc mluvím a ptám se pořád dokola. Kdybych mlčel, udělal bych líp. Já chci, ale nejde mi to. „Petře, nekoukej do blba a pracuj!“ volá na mě náš mistr.

A tak se musím vrátit od okna k ponku. My vyrábíme budky pro ptáky a taky krmítka. Budky už umím, ale krmítka, to je věda. Hlavně stříška. Z budek mám jedničku a z krmítek trojku. Ale to jste neviděli krmítko, co vyrobil Jindra! Mistr mu řekl: „Jindro, viděls Mrazíka? Viděl. Tohle není krmítko, ale chaloupka na muří nožce. Ptáci se toho leknu, ale pro tu hnusnou babiznu by to bylo ideální bydlení.“

Celá naše chráněná dílna se tomu smála. Tomík při tom radostí mlátil kladívkem do svěráku, až litaly jiskry, a Kája, který je ještě retardovanější než já, pořád opakoval: „Pro hnusnou babiznu! Na muří nožce!“ Jindra se nejdřív nesmál a vypadalo to, že se rozbere, ale pak se taky začal smát a byl rád, že nás svým krmítkem tak rozveselil.

Nevím, kam náš mistr na ty vtipy chodí. Nám se to tak líbí, že ho kolikrát prosíme, ať to řekne ještě jednou, ale mistr říká, že opakovaný vtip už není vtip. Teď stojí u okna a taky pozoruje sních.

„Chlapci, budky necháme na jaro,“ povídá zády k nám. „Sních ukryje ptactvu veškerou potravu, a jestli bude o něco enormní zájem, budou to krmítka. Lidi nám utrhají ruce.“

Kája chtěl vědět, proč přijdeme o ruce, ale mistr mu sebral nařezané díly na budku, dal mu na ponk nákres krmítka a řekl: „Mlč a kladivo drž na konci, nebo ti ty ruce urazím sám.“

Že se kladivo drží na konci, to vím dávno. Mistr říká: „To je prostě zásada, chlapci. Jak vidím někoho, kdo nedrží kladívko na konci, tak vím, že je to řemeslník na baterky. Až budeme vyrábět baterky, tak si ho držte takhle blbě jako Kája.“ A to je taky vtip, s těma baterkama. Jenže Kája tomu nerozumí a myslí si, že jednou naše dílna bude vyrábět baterky. Stloukám krmítka a držím kladívko na konci, aby to mistr viděl.

Táta na mě čeká venku. Na hlavě má svou praktickou kšiltovku a v ruce ošoupanou aktovku. Kšiltovka je praktická proto, že má

chránítka na uši, a ty chránítka jsou vevnitř a v zimě se vyklopí. Teď je má táta vyklopené, protože nastala zima.

„Chtěl bych taky praktickou čepici,“ povídám. A táta na to:

„Nejdřív se pozdravíme, Petře.“

„Ahoj, táto,“ řeknu.

„Nazdar, Petře,“ řekne táta a políbí mě.

„Chtěl bych taky praktickou čepici,“ řeknu.

„Nejdřív zajdeme k panu doktorovi, objednal jsem tě,“ vezme mě táta za ruku, protože musíme přejít ulici a já bych mohl zase splašeně vletět před nějaké auto a bylo by troubení a řidiči by se plácali do čela, co jsem to za blba.

Pan doktor Mincíř mě oběma rukama vezme za ramena a řekne, že rostu jako z vody.

„Ano,“ řeknu já.

„Bereš ty prášky?“

„Beru.“

Jsem u pana doktora Mincíře tak blízko, že slyším, jak mu píská v nose, ze kterého lezou ven černé chlupy.

„Máš svaly jako Herkules,“ řekne a rukama mi je osahává. „Je vidět, že pracuješ.“

„Pane doktore, vám smrdí z pusy,“ řeknu na to já. A to jsem asi neměl.

„Petře!“ okřikne mě táta.

Ale pan doktor se usměje, couvne a řekne:

„Nechte ho. Asi je to pravda.“

„Ano, je to pravda, lhát se nemá,“ řeknu já.

„Vidíte, to je ono,“ řekne táta. „Takové věci on lidem říká na setkání. On neví, co se sluší a co se nesluší.“

„To patří k diagnóze. Jak je to s pomočováním?“ ptá se doktor.

„Moč už udrží,“ odpoví táta a je to pravda.

Když pan doktor psal něco do počítače, chtěl jsem mu vyprávět o tom sněhu, jak se mu nechtělo na zem, aby věděl, jaké mám postřehy, ale táta řekl, že pan doktor nemá čas a že si to povíme venku.

Venku jsem znovu řekl, že bych chtěl tu praktickou čepici. Táta

vzdychl a podíval se do peněženky, jestli má na čepici peníze, a šli jsme. Ale v obchodě praktickou čepici, jako má táta, neměli. Taková už se prý nevyrobí. Rozbrečel jsem se.

„Takovej velkej, a bude plakat,“ řekla prodavačka a chtěla mi narazit na hlavu jinou. Jenže já mám velkou hlavu, tak jsme zkoušeli další čepice, všechny mi byly malé, a tak mi nakonec táta koupil kulicha který šel přetáhnout přes uši. Hned jsem si ho nechal na hlavě, protože se mi v zrcadle líbil. Vypadal jsem v něm jako sportovec.

V autobuse mě táta vždycky nechá sedět u okna, abych mohl pozorovat krajinu. Krajina jsou různé továrny, ohrady a sklady.

„Bych chtěl mobil,“ řekl jsem.

„Jakej omyl?“ podivil se táta.

„Všichni maj mobil a telefonuju si.“

„Vidíš, jak zase mluvíš. Říkáš omyl a myslíš mobil. Mluv pořádně,“ řekl táta, poněvadž některý slova ze mě lezou zkažený.

„Jindra ho má, Radek ho má...“ počítám na prstech.

„Jindrův otec prodává auta, tak si to může dovolit. My na to nemáme. My máme na pevnou linku,“ řekne táta.

„Pevná linka je doma,“ řeknu.

„Ano. Pevnou linku máš doma a můžeš si zavolat. Někomu, kdo má taky pevnou linku. Protože když voláš z pevné linky na mobil, tak to je mnohem dražší, to doufám víš.“

„To vím, no. Z mobilu bych volal na mobil. Jenomže ho nemám,“ řeknu.

„A komu ty potřebuješ volat, prosím tě?“ řekne on.

„Jindrovi nebo Radkovi.“

„Těm nepotřebuješ volat. Vidíš se s nima v dílně. Každý den. Co by sis s nima povídal? Zbytečnosti akorát.“

„Jak se mají, co dělají...“

„No, to jsou právě ty zbytečnosti,“ řekne táta.

„Tetě Květě bych zavolal.“

„Teta Květa odhlásila pevnou linku, přestože jsem jí říkal, ať neudělá. Udělala to, a od té doby jsem s ní nemluvil, protože takový volání si nemůžu dovolit. Z mého platu.“

Můj táta je hlavní skladník v továrně na perník a modlí se, aby o to místo nepřišel. Říká, že až začnou dělat perník Číňani, bude tak levnej, že naši továrnu zavřou. V tom případě budou všichni zaměstnanci namydlení a můžou se jít akorát klouzat.

V okně autobusu už nejsou továrny, ohrady a sklady, ale bílá pole a zasněžené lesíky. Napadá mě, že dneska by se to namydleným zaměstnancům na sněhu pěkně klouzalo. Připadá mi to jako dobrý postřeh a chci to říct tátovi, ale on mě předběhne:

„Z pevného telefonu můžeš volat tetě Libuši. A nezavoláš jí, jak je rok dlouhej.“

„Protože teta Libuše je stará krůta,“ řeknu a táta na to:

„No, to se ti taky povedlo, žes jí to řek.“

„Tys to o ní říkal!“

„Ano. Ale to neznamená, když já doma, rozumíš, d o m a mezi námi řeknu, že je teta Libuše stará krůta, že ty jí to při první příležitosti

řekneš do očí. Jako malý dítě se chováš. To je stejný jako dneska u toho pana doktora. To ses taky vyznamenal. A zavři pusou, dýchej nosem,“ zlobí se táta a myslí si jistě, že zapomenu na mobil a dám pokoj. To je ale vedle jak ta jedle. To táta často říká: Jsi vedle jak ta jedle.

„Tetě Květě bych zavolal,“ řeknu.

„Jednou bys jí zavolal a dost. Já tě znám,“ řekne táta.

Chci mu říct, že mobil stojí jenom korunu, ale táta se na mě přísně podívá, pak koukne oknem ven a potom zase na mě a mě konečně trkne, co se stalo: jedeme kolem kostela, a já se zapomněl pokřičovat. Křičování se dělá tak, že jako chcete vzít do prstů špetku soli, ale místo toho si sáhnete na čelo, na prsa, na levý rameno a pak na pravý rameno.

Když jsme se oba pokřičovali, řekl jsem:

„Stojí jenom korunu. Jindra má mobil za korunu.“

„Zase říkáš omyl místo mobil. Mluv pořádně. Když chceš, tak mluvíš dobře. Za korunu! To ty nepochopíš, jak to ty společnosti mobilní dělají. Když si draze zaplatíš všechny ty jejich služby, tak ti k tomu ten mobil dají za korunu, protože se jim to vyplatí.“

„Jindra ho má za korunu. Říkal to!“

„Ale kolik jim jeho otec dal celkem, to už ti neřek.“

„Korunu, říkal,“ opakuju a už se mi chce zase brečet.

„To je marná řeč s tebou. Když něco nemůžeš pochopit, tak mi musíš věřit. My nemáme na rozhazování. A není v dohlednu, že to bude lepší. Já můžu mluvit o štěstí, že mám práci. Ale na rozhazování nemám, to mi věř. Električka, nájem, maminka teď bude na podpoře, než se něco vyskytne, a ty do toho otravuješ s mobilem.“

„Všichni mají omyl,“ řekl jsem a táta už neřekl nic, jen sepnul ruce, jako když se před jídlem modlí, a díval se na strop autobusu.

Já tátu zlobím, ale mám ho rád. Ale maminku mám ještě radši. Maminka je jako teplá osuška. Když se koupu ve vaně, maminka dohlíží, abych si všechno pořádně umyl, a pak vezme z ústředního topení zahřátou osušku, která se jmenuje Froté, a když si stoupnu, tou teplou osuškou mě celého obalí a rukama mě tak jako muchluje do

sucha a to je to nejlepší, co jsem ve svém životě poznal. Je to ještě lepší, než když mě mistr poplácá po zádech a řekne: Dobře to děláš, Petře.

Ona pracovala na poště, ale poštu u nás zrušili. Když jsme spolu sami doma, maminka poslouchá na stanici Vltava smutnou hudbu a peče štrúdl s ořechama a jabkama, což je moje pochoutka. Já se těším, až bude hotový, a nakukuju sklem do trouby, a jak jsem netr-pělivý, tak se všema prstama drbu ve vlasech jako nějaký opičák. Z toho maminka pozná, že mě bolí hlava. Posadí se na pohovku, které říkáme harfa, protože dělá takové zvuky, a řekne: „Pojď sem, Petulko.“ A já se stulím, jako když jsem byl malý, a ona má mou hlavu na klíně a rukama, co voní těstem na štrúdl, mě tak šikovně hladí za ušima, že se ta bolest zmenšuje, přestává a přestává, až přestane úplně, a maminka říká: „Tak vidíš. Tak to vidíš.“ Jenom nevím, proč má tak smutný hlas, když mně je tak dobře. Asi z té smutné hudby na stanici Vltava.

O Vánocích jsou u nás slyšet samý koledy. Narodil se, Nesem vám noviny, Strýc aby spal, Slyšte, slyšte, pastuškové... Tu umím, ale nemám na zpívání sluch. Táta prý pro nás letos chystá velké překvapení. Byl kvůli tomu někde pryč a celý vymrznu, a tak si napustil do vany horkou vodu, aby rozmrznu. Maminka šla nakrmit králíky. Půjdu do kuchyně a vidím, že na stole nechali hořet svíčku. Hned mě napadlo, co mi táta říkal: Péto, to ti kladu na srdce, svíčka je otevřené světlo a nesmí hořet bez dozoru. Od toho vzniká nejvíc požárů. A tak jsem tu svíčku sfoukl.

Když se maminka vrátila od králíků a viděla, že svíčka nehoří a knot vypouští ke stropu jenom takovej čmoudík, úplně se lekla.

„Péto! Snads to nesfouk?“ zašeptala s vyvalenýma očima.

„Sfouk,“ řekl jsem a hned jsem věděl, že jsem provedl zločin.

„Sirky, honem sirky!“ sáhla maminka do šuplíku a svíčku zapálila.

Z koupelny se ozvalo šplouchání, jak táta vylézal z vany.

Maminka dala sirky zpátky do šuplíku a uhladila ubrus. A pak jsme slyšeli, jak si táta zpívá Pospěšme k Betlému.

„Pojď sem, sedni si,“ řekla maminka takovým vystrašeným hlasem a já se posadil vedle ní na harfu. „Petře, teď dobře poslouvej. Ty mi

musíš slíbit, Petře, ty mi musíš slíbit, že tátovi neřekneš, žes tu svíčku sfouknul, rozumíš mi? To bys mu moc ublížil, rozumíš mi?“

„Ano,“ řekl jsem, ale nerozuměl jsem tomu vůbec. Jenom jsem věděl, že jsem udělal nějakou strašnou věc.

„Ta svíčka tady pořád hořela. Tys ji nesfouk!“

„Sfouk,“ řekl jsem tiše.

„Nesfouk!“ zmáčkla mi maminka ruku, až to zabořelo.

A to už náš táta vyšel z koupelny. Mokrý vlasy měl učesané na pěšinku a bylo jich míň, než když byly suché. Měl sváteční košili a červenou vestu, kterou mu upletla maminka, a celý voněl. Usmál se na nás a řekl:

„Pojďte ke stolu.“

Tak jsme s maminkou vstali, harfa zahrála svou písničku a my se posadili proti tátovi. Táta sepnul ruce a řekl:

„Dobře poslouchej, Péto, něco ti povím. Ten plamen, který vidíš před sebou, to není ledajaký plamen. To je betlémské světlo. V Betlémě, a to ty dobře víš, se narodil...?“

„Ježíšek,“ řekl jsem.

„Ano. A v tom městě Betlémě hoří ten samý oheň, co my máme tady na našem svátečním stole. Protože tam věřící lidé od toho svatého ohně připálili lampu a letecky, rozumíš, letadlem ji převezli do Vídně. A ve Vídni na ni čekali naši skauti, křesťanští chlapi, aby si zase oni mohli od té lampy z Betléma zapálit svou lampu a vlakem tu hořící lampu převézt k nám. A na každém nádraží, kde vlak zastavil, čekali další skauti se svými lampičkami, a když si připálili, předávali ten oheň lidem na nástupišti a ti si ho přenesli do svých domovů. A na našem nádraží jsem dneska čekal já s olejovou lampičkou. Bylo nás tam hodně věřících, to bys nevěřil. A když jsme se rozcházel, vypadali jsme jako ti broučci z té knížky, co jsem ti četl. Jako ti broučci s lucerničkami jsme byli, akorát křídýlka jsme neměli. Když jsem se dostal domů, olej v té lampičce už skoro docházel. Představ si to, kdyby došel! Ale nedošel, a tak jsem ještě stihl od ní zapálit tuhle naši svíčku.“

Táta dal nad svíčku ruku, aby se od toho plamínku, který maminka našima sirkama zapálila, ohřál, a mě začalo píchat za ušima, což mám

vždycky, když potřebuju říct nějakou pravdu, jako že teta Libuše je stará krůta, a jiné pravdy, a tak jsem se nadechl a řekl:

„Ale táto, tu svíčku...“

Při tom mi maminka pod stolem zmáčkla ruku tak, že jsem zakňučel bolestí, a řekla:

„Ano, Péto, tu svíčku nemá každý. Protože každý nemá takového tatínka, který by v mrazu čekal na nádraží, aby přinesl domů světlo až z Betléma.“

„Pomodleme se,“ řekl tatínek.

A když jsme po něm opakovali to modlení, maminka se na mě dívala mokřýma očima a pokyvovala hlavou, jako by říkala: Tak vidíš. Tak to vidíš. A mě přestalo píchat za ušima, i když jsem tu pravdu v sobě zadržel. To teda nevím, jak jsem to dokázal.

